

»Przegląd Zdrojowy«
wychodzi 1 i 15 każdego
miesiąca przez przeciąg
6 miesięcy.

Adres Redakcyi i Admini-
stracyi:
ulica Starowiślna 1. 12.

Osobom i instytucjom pra-
gnącym pismo nasze otrzy-
mywać stale, będzie »Prze-
gląd Zdrojowy« rozsyłany
za cenę 5 koron w Galicyi
a 2 rs. w Ces. rosyjskiem
i Król. Polskiem za cały
rocznik z góry składaną.

PRZEGLĄD ZDROJOWY

Pismo poświęcone sprawom zdrojowisk
i miejsc klimatycznych krajowych.

REDAKTOR: DR. ZYGMUNT WĄSOWICZ.

Ceny ogłoszeń:

Ogłoszenia za 1 wiersz peti-
towy lub jego miejsce 40 gr.
Nadesłane za wiersz garmon-
dem lub jego miejsc 1 kor.
Drobne ogłoszenia za wyraz
12 gr., najmniej 1 kor.
Ogłoszenia prócz admini-
stracyi przyjmują R. Mosse
i Hasenstein w Wiedniu.

Prenumeratę przyjmuje:
księgarnia A. Krzyżanow-
skiego w Krakowie oraz
księgarnie: Gebethner i
Wolff i E. Wende i Ska
w Warszawie.

Rękopisów nie zwraca się.

TREŚĆ: I. Truskawiec, a leczenie przewlekłych chorób serca. — II. Poląga. — III. Streszczenia, sprawozdania, korespon-
dencye. — IV. Wiadomości bieżące. — Ogłoszenia.

I.

Truskawiec, a leczenie przewlekłych chorób serca.

Podał

Dr. Zenon Pelczar, lekarz zakładowy.

Mija blisko 100 lat, jak Truskawiec, miejscowość
nieznaczną na stoku stryjskich Karpat położoną, przez
źródła swe nabrał rozgłosu.

Źródła wówczas nieliczne, przeważnie słone, przy-
wracając chorym miejscowym zdrowie, poczęły ścia-
gać zrazu z bliższych, a z czasem i z dalszych okolic
ludzi cierpiących, którzy w bardzo prymitywny spo-
sób, bo okładami z błota i kąpielami słonemi się le-
cząc, pozbywali się swej niemocy. Tak mówi stara
kronika. Początek zdrojowisku dała prawdopodobnie
zbudowana warzelnia dla eksploatacyi źródeł słonych.
Poszukując za nowemi źródłami słonemi natrafiono na
cały szereg innych źródeł, wprawdzie nie słonych,
lecz przedstawiających wielkie bogactwo skarbów na-
tury, którym obecnie Truskawiec wziętość swą za-
wdzięcza.

Stynna i niemająca współzawodnictwa Naftu-
sia, cały szereg źródeł stono-gorzkich obok wody
siarczanej, złożyły się na ustalenie zakładu, który
rozwijając się z biegiem czasu, dziś niepoślednie a je-
dno z pierwszych zajął stanowisko między zdrojowi-
skami nietylko polskimi, ale i zagranicznymi.

Z odkryciem nowych źródeł, zastosowaniem ich
czynników leczniczych rosły też i wskazania, które
dawniej do leczenia cierpień gośćcowych i dno-
wych się ograniczały.

Jeśli uprzytomnimy sobie, ile objawów i pozornie
różnych cierpień wywołuje skaza moczanowa t. z. dna
— znana dawniej tylko pod nazwą podagry lub oma-
gry — dziwić się nie będziemy, że rozwój nauki,
która nie objawy, lecz przyczyny choroby leczyć każe
— skierował do nas całe zastępy chorych, z poda-
grą, lub omagrą nie wspólnego nie mających.

To samo powiedzieć możemy o gośćcu, o któ-
rym wiemy, że obok zajęcia stawów, wiele innych
groźnych powikłań w ustroju wywoływać może, prze-
dewszystkiem zaś ze strony serca, sprowadzając przez
schorzenie błon sercowych poważne, a często nie da-
jące się już nigdy usunąć zmiany w ogólnem krążeniu.

Od lat też wielu między chorymi na dnę i go-
ściec, stanowiącymi główny kontyngent tutejszych
kuracyuszów — musiał się mieścić nie mały procent
chorych na serce. Nie zwracano jednak widocznie
na to uwagi, kiedy aż po rok 1893 nie uwidoczniło
w sprawozdaniach rocznych chorych na serce, wcią-
gając ich w rubrykę chorych na gościec lub dnę.

Zajmując się zakładem od lat 10, a widząc wprost
cudowny skutek działania naszych kąpeli truskawie-
ckich na serce u ludzi, którzy nie ze względu na
serce, lecz z powodu innych cierpień do Truskawca
zostali przysłani, poczęłem bliżej obserwować sposób
i wynik działania tychże, a zebrawszy trochę danych,
ogłosiłem je w sprawozdaniu za rok 1897.

Skutek przeszedł oczekiwanie. Koledzy przeko-
nawszy się o pomyślnych rezultatach naszego lecze-
nia w dziedzinie chorób serca, a odczuwając potrzebę
bliskiego zakładu, poczęli skierowywać do nas chorych,
przeważnie bardzo ciężko chorych, niezdolnych już
do odbycia dalszej a nużącej podróży do głośnego
Nauheim. — Pomyślnie przebyta próba przełamała
dawne uprzedzenie i dzisiaj Truskawiec co do lecze-
nia chorych na serce zasłużoną cieszy się już sławą.

Cyfry same najlepiej przemawiają:

w r. 1893	bawiło osób	1084	—	chorych na serce	20
" "	1894	" "	1130	" "	20
" "	1895	" "	1265	" "	28
" "	1896	" "	1273	" "	60
" "	1897	" "	1578	" "	84
" "	1898	" "	1604	" "	143
" "	1899	" "	2066	" "	191
" "	1900	" "	2032	" "	219
" "	1901	" "	2306	" "	385
" "	1902	" "	2526	" "	432

Razem chorych na serce 1582

W interesie własnego zdrowia

powinien każdy żądać wszędzie tylko

Tutek cygaretowych z fabryki **Rudolfa Herliczki w Krakowie**

Ostrzega się przed licznymi naśladownictwami!

Wzory i cenniki wysyła fabryka darmo i opłatnie.

Nie czas i miejsce zajmować się szczegółami — za szczerze są na to ramy niniejszego artykułu — pragnę jednak chociaż w kilku słowach powiedzieć o sposobie działania naszych kąpiei na serce chore.

Surowica truskawiecka zawiera w litrze wody 248·63 części stałych, w tem:

chlorku sodu	231·332
„ potasu	3·513
„ magnu	2·292
„ litu	0·012

obok bromków, jodków, siarkanów i węglanów, którym mniejsze przypisują znaczenie. Bezwodnika węglowego (CO₂) zawiera w litrze 0·1853 grama — co czyni 94·80 cm. sześciennych.

Przypisywać przeto zbawczych wyników w leczeniu chorób serca nie ośmieliłbym się bezwodnikowi węglowemu, którego nasza surowica w porównaniu z klasycznym Nauheim znacznie mniej zawiera.

Przypisuję to innym właściwościom naszych wód — a przede wszystkim utrzymuję z całą stanowczością — na którą mi pozwala nabyte w zdrojowisku 10-letnie doświadczenie, że surowica nasza swym chemicznym składem wywołuje swoisty wpływ na serce, wpływ bardzo znamienity, który w leczeniu schorzeń serca wyzyskaliśmy.

Podnoszę to, ponieważ dr. Wąsowicz, pisząc o leczeniu chorób przewlekłych serca w Krynicy, odmawia solankom wpływu właściwego na serce i kładzie ich działanie na równi z działaniem zwykłej kąpiei o tej samej ciepłocie*).

Wyniki moich spostrzeżeń dadzą się streścić w następujący sposób:

- Pod wpływem kąpiei solankowej już 20/0, przy temperaturze 26°—27°, podnosi się parcie krwi.
- Ilość tętna w pierwszej chwili się podnosi nieco prawdopodobnie pod wpływem ruchu i wpływu psychicznego, by w ciągu następnej minuty opaść o 6—8—10 uderzeń mniej, niż przed kąpielą.
- Tętno staje się więcej miarowem — gdy było nierównomierne — lub nawet zupełnie miarowem w przypadkach lekkiej allorytmii, a podmiotowo odczuwa chory większą swobodę w oddechu, który staje się głębszym i powolniejszym, nawet w przypadkach, gdzie przed kąpielą była lekka duszność.
- Zwolnienie tętna utrzymuje się nawet dłuższy czas po kąpiei, jeśli pacjent odpowiedni zachowuje spokój.

Jakimi drogami przychodzi do tego działania na serce — mało mamy na to naukowych dowodów; że jednak tak jest, stwierdziłem to wielokrotnie, badając tętno chorych przed, wśród i po kąpiei, i utrwalając obraz tętna stygmografem Dudgeona.

Zapatorywania moje zgadzają się z doświadczeniami A. Schotta, wykonanymi w pracowni Heidenheina, który manometrem wykazywał u królików zwiększenie się parcia krwi, gdy kąpiel zwyczajną zastępował wodą słoną.

Jeżeli z Lehmanem odrzucimy teorię przedostawania się soli do krwi przez skórę u człowieka — a co u zwierzęcia tem mniej jest prawdopodobne —

musimy działanie kąpiei przypisać zewnętrznemu drażnieniu zakończeń nerwowych przez składniki stałe, które tem jest silniejszym, im kąpiel większy procent soli zawiera. Wszak niestety znanym nam jest fakt przedrażnienia skóry przez sól zawartą w kąpiei i przykrych przypadków ze strony skóry, co nieraz nas zmusza do zarzucenia kąpiei słonych zupełnie.

Drażnienie solą skóry manifestuje się lekkim zaczerwienieniem skóry, powstałym przez rozszerzenie się naczyń skórnych, rozszerzenie się zaś naczyń skórnych powoduje uwolnienie się z przepętnienia układu żylnego i zmniejszenie się w nim ciśnienia na korzyść ciśnienia w układzie tętniczym. Wiadomem powszechnie zaś jest, że niestosunek parcia, a raczej zmieniony stosunek między parciem w tętnicach i żyłach jest jednym z pierwszych objawów i skutków niedomogi samego serca. Zmniejszenie się zatem parcia w żyłach głównych stanowi dla serca już pewną ulgę, które chwilowo ma mniejszą do wykonania pracę.

Zwiększenie się natomiast parcia w układzie tętniczym działa podrażniająco na nerw błędny, który uderzenia serca zwalnia i pozwala, by skurcze serca były pełniejsze i mocniejsze.

Obok tego i inne jeszcze korzystne zmiany zachodzą w ustroju pod działaniem kąpiei słonych. O podniesieniu przez kąpiele słone przemiany materii nie chcę się na razie rozwodzić, bo nie chcę od serca odbiegać — pragnę tu jednak wspomnieć o dodatnim wpływie ich na samą krew.

Winternitz, Grawitz i Knöpfenmacher wykazali, że w kąpiei słonej obok podniesienia się parcia i zwolnienia tętna wzrasta we krwi ilość ciałek czerwonych już po 2 minutach o 30/0 — i co za tem idzie wzrasta zawartość hemoglobiny i ciężaru gatunkowego krwi.

Co do działania kąpiei słonych na przemianę materii — zmienne a nierzadko sprzeczne są wyniki badań, mimo, że cały szereg badaczy nie mało poświęcił pracy celem wyjaśnienia tej kwestyi. Röhrig, Liebermeister, Reinhold, Paalzw, Benneke, Keler, Robin nie osiągnęli wyników zgodnych. Przyczyną myłki mogły być różne metody, a może jeszcze więcej doświadczenia, czynione z solankami o różnym składzie chemicznym.

Ta właśnie myśl dała pochop Köstlinowi i Meringoowi do badania wpływu na przemianę materii pojedynczych soli jak chlorku sodu, chlorku potasu, magnu i t. p. W doświadczeniach swych doszli do przekonania, że najwybitniej działa chlorek potasu, który jedyny z chlorków zmydla łój skórny, a tem samem najgłębiej w dalsze warstwy przyskórka drążyć może — i silniej drażniąco działać na zakończenia nerwowe.

Surowica truskawiecka i morszyńska, jedyne z solanek galicyjskich, posiadają znaczniejsze ilości chlorku potasu, bo 3·5 na 1000, podczas gdy Nauheim ma tylko 1·1, a Dürkheim 1·5 — z galicyjskich solanek po Morszynie i Truskawcu

Iwoniec w swoich źródłach ma naj-	
więcej, bo od	0·062—0·122
Rabka od	0·090—0·396
Rymanów od	0·022—0·030
Ciechocinek od	0·026—0·027

*) Medycyna 1901. Nr. 21 i 22.

Akc. Tow. Warsz. Fabryki Perfum
Fryderyk Puls w Warszawie

poleca wyborowe mydła toaletowe
KOSMOS, MODERNE, GLICERYNOWE.
Perfumy: ORCHIDÉE, EXQUIS.
Wody kolońskie: ROYAL, HOLENDER-
SKA i KWIATOWE.

Wyroby Pulsa dostać można wszędzie w lepszych perfumeryach i składach Mat. apt.

Otóż ta wysoka zawartość chlorku potasu w surowicy truskawieckiej, która w wannie przy 4% słonej kąpieli przeszło 100 gr. wynosi, nie może pozostać bez wybitniejszego wpływu nie tylko na przemianę materii, ale drogą powyż opisaną i na serce.

Mimo, że osobiste me doświadczenie, stwierdzone badaniem kolegów, którzy Truskawcowi chorych sercowych powierzali i po przeprowadzonym leczeniu pomyślne wyniki stwierdzali — pozwalało mi poprzestać na swoistem naszym leczeniu — mimo to jednak wprowadziłem w użycie u nas w r. 1901 na małą a w r. 1902 na szerszą skalę kąpiele gazowe. W ostatnim sezonie wydano takich kąpiele 2.500; wyniki śledziłem skrupulatnie — nie znalazłem jednak żadnej wyższości tych kąpiele nad naszymi zwykłymi. Jako nowość bawiły kąpiele gazowe naszym chorych, wielu znajdowało w nich przyjemność, w kilku zaś przypadkach, a szczególnie w daleko posuniętej miażdżycy

rany, a po kąpieli ubierany, by uchronić go od nieodzownego przytem zmęczenia, przyspieszenia tętna, lub duszności. W kąpieli ma pacjent zachowywać się spokojnie a w kąpieli chłodniejszej powinien być nacierany przez drugą osobę. Po kąpieli powinien 1/2—1 godziny leżeć, aby sercu jak najdłużej pozwolić wypocząć. Kąpiel nie powinna być brana na czczo — z drugiej strony nie po obfitym posiłku.

Kąpiele używają chorzy sercowo zrazu co drugi dzień, w miarę znoszenia robią pauzy po 2, lub 3 kąpielach.

Przy zachowaniu tych ostrożności, nie zdarzył się u nas z powodu używania kąpiele żaden nieszczęśliwy przypadek, jeśli zaś kiedy przychodzi do chwilowego pogorszenia się — winę przypisać zawsze trzeba pacjentowi, który swego stanu nie znając a zbyt silom swoim ufając, nadużywa, mimo przestrogi, kąpiele.

Ogólny widok Truskawca.

tętno, musiałem ich zaniechać i powrócić do naszych zwykłych zabiegów, gdyż pacjenci stanowczo źle je znosili.

Kąpiele nasze stosowałem we wszystkich przypadkach cierpień serca tak zastawkowych, jakoteż schorzeń mięśnia sercowego, lub zmian w naczyniach.

Jako chwilowe przeciwwskazanie uważam silną niedomogę mięśnia sercowego, połączoną ze znacznymi obrzękami, która innymi pomocznymi środkami usuniętą być powinna.

Ma się rozumieć, że nieodzownem jest ścisłe indywidualizowanie i ścisła obserwacja, zwłaszcza w początkach leczenia — dlatego też w przypadkach cięższych, zwłaszcza dotyczących się zmian poważniejszych w aoreie, tętnicy wieńcowej lub zwyrodnienia mięśnia sercowego kontroluję zwykle osobiście wrażenie i działanie pierwszej kąpieli.

Rozpoczynamy zazwyczaj od 2% solanki ogrzanej do 26°—27° R., a czas trwania pierwszych kąpiele nie przenosi 5—10 minut. Pacjent ma być rozbie-

Dodać w końcu muszę, że w połowie prawie mamy do czynienia z cierpieniami bardzo zaawansowanymi, z przypadkami, które z powodu braku sił nie byłyby zdolne do podjęcia dalszej podróży. Dla nich Truskawiec stanowi tę ostatnią ucieczkę i ostatnią nadzieję, która ich nie zawodzi, gdyż z wdzięcznością w sercu a dobrem słowem na ustach dla zakładu, powracają do domu pokrzepieni i pełni na przyszłość otuchy.

II.

POŁĄGA.

Nie wielu jest zapewne między nami takich, którzyby znali wybrzeże Bałtyku, na którym Połoga leży — natomiast znajdzie się bardzo wielu, którym nie obce są Zopoty, Norderneye, Ostendy, Biarritz, Sylty, Heringsdorfy i t. d.

CENTRALNE OGRZEWANIA i WENTYLACYE wszelkich systemów

WODOCIĄGI i KANALIZACYE — Łazienki klozety, łaźnie, mechaniczne pralnie i susznie, oświetlenia gazowe projektuje i wykonuje

Inż. Leonard Nitsch i Sp. Biuro techniczne. Zakład instalac. KRAKÓW, ul. Kolejowa 7B, parter.

Kosztorysy bezpłatnie. — Najlepsze referencye.

Publiczność polska — zmuszona skutkiem szowinizmu pruskiego unikać bady niemieckie i szukać miejsce spokojnych i cichych, w którychby jad nienawiści niemieckiej nie zatruwał chwil wytchnienia po pracy, lub po chorobie przebytej — przyjmie zapewne z zadowoleniem wiadomość, że na miejscu liehej miejsciny Kurlandzkiej powstaje z roku na rok coraz wspanialej i wygodniej urządzone miejsce kąpielowe morskie, które doskonale nam może zastąpić wszystkie zagraniczne. Żałować tylko wypada, że zarząd kąpielowy w Połędze w swym własnym, dobrze zrozumianym interesie, robi bardzo mało, aby tak z pięknem położeniem uzdrowiska morskiego, jak nie mniej z jego znakomitymi przymiotami klimatycznymi zapoznać szerszy ogół — a przedewszystkiem koła lekarskie.

Dlatego w interesie samego uzdrowiska i naszych chorych, potrzebujących leczenia klimatem i kąpielami morskimi ośmielamy się za „Kuryerem warszawskim“ powtórzyć wiadomości o Połędze, zebranych przez p. Kaprysa (pseudonim).

„Kuryer warszawski“ pisze o Połędze:

„Już w roku ubiegłym, w zaraniu sezonu kąpielowego, otrzymaliśmy liczne zapytania, dokąd skierować prąd publiczności, pragnącej kąpać się w morzu, a zdecydowanej nie wywozić pieniędzy polskich do kraju hakatystów. Powiedzieliśmy wówczas: Połęga. Lecz ludzie krzywili się trochę i woleli jechać do Belgii. No! zawsze to lepsze od Zopot lub Kołobrzegu.

Dziś znowu pytają się czytelnicy „Kuryera“, w których stronach świata szukać kąpiei morskich, a my znowu odpowiadamy po dawnemu: Połęga. I wymawiamy to imię plaży nadbałtyckiej z silniejszym akcentem przekonania, niż kiedykolwiek. Zdziwieni nieufnością publiczności naszej w roku ubiegłym, zsięgliśmy jaknajdokładniejszych informacji o zaletach i wadach wybrzeża połęckiego, a wszystkie niemal wiadomości brzmiały tak pomyślnie, że nie wahamy się ani chwili polecić jaknajgoręcej tej rozwijającej się z błyskawiczną szybkością miejsciny nadmorskiej, nad której kulturą obecny właściciel hr. Tyszkiewicz, przy pomocy lekarza zakładowego, dra I. Świętochowskiego, z niezmordowaną pracuje zabiegliwością.

Oczywiście nie można żądać, aby Połęga już dzisiaj wspaniałością swojego komfortu i szumem życia towarzyskiego rywalizować mogła z Ostendą lub Biarritzem, ale ktokolwiek był w Połędze, wywozi z niej przeważnie jaknajmilsze wspomnienia i wróży jej przyszłość ogromną. Kto wie, czy za lat kilka lub kilkanaście miejscowość ta nie odzyska swojej dawnej świetności, lubo oczywiście zmieni zupełnie charakter. Niegdyś była portem handlowym, niebawem stanie się prawdopodobnie ulubionem, wykwiutnem, modnem *rendez-vous* nadmorskiem publiczności polskiej.

Początek rozwoju Połęgi, jako miejsca kąpielowego, sięga pierwszych lat ubiegłego stulecia. Już wtedy wybrzeże tamtejsze miało licznych zwolenników, a pono nawet Mickiewicz nie żałował uciążliwej podróży z Kowna, aby dni kilka spędzić na ślicznym wybrzeżu, otoczonym girlandą lasów i dość wysokich pagórków. Ale najświetniejsze warunki naturalne, nie poparte kulturą właściwą, musiały uleść w rywalizacji z „ba-

dami“ niemieckimi, które dokładały wszelkich starań, aby swoim komfortem zaćnić miejscinę kurlandzką. To też Połęga zaczęła szybko upadać, frekwencya gości malała corocznie i kto wie, czy z czasem wybrzeże tamtejsze nie opustoszałoby zupełnie, gdyby nagle w Prusiech nie zerwał się szalony orkan hakatyzmu i nie zbudził uspiionej energii polskiej.

Hr. Tyszkiewicz zrozumiał natychmiast, że chwila jest najodpowiedniejsza, aby rozpocząć walkę skuteczną z Zopotami, Kołobrzegiem, Norderneyem, Syltem, Swinemündą i Heringsdorfem, aby Połęgę wznieść na wyżyny uzdrowiska pierwszorzędnego. I zaczęła się natychmiast praca gorączkowa z ogromnym nakładem energii i kapitału. Oczywiście daleko jeszcze do doskonałości, ale kto znał Połęgę przed 6-ciu laty i zobaczy ją dzisiaj, ten wprost zdumiony będzie jej rozwojem. W ciągu ostatniego pięciolecia napływ publiczności wzrasta stale i szybko, a w roku ubiegłym już 2.000 gości bawiło na wybrzeżu połęckim. Błędne byłoby mniemanie, że cudu tego dokazała tylko nasza germanofobia. Główną atrakcją jest położenie prześlizne i czyniące zadość wszelkim wymaganiom higieny, bo Połęga leży na wschodnim wybrzeżu Bałtyku, a zatem wystawiona jest wprost na wiejące latem wiatry zachodnie, czyli, innymi słowy, wiatr morski będzie tam zachodni, gdy na całym wybrzeżu niemieckim Bałtyku wiatr od morza wiejący będzie przeważnie północny, a za tem ostry i dla zdrowia szkodliwy. Dodajmy do tego wspaniałe lasy sosnowe, dodajmy zupełny brak kurzu w piasku i powietrzu, dodajmy czystość i twardość dna morskiego, a zrozumiemy, dlaczego, według jednoznacznej opinii lekarzów, Połęga ma wprost pierwszorzędne kwalifikacye, aby zająć naczelne stanowisko na całym wybrzeżu Bałtyku. Naturalnie kultura miejsciny kurlandzkiej jest dotychczas jeszcze kopciuszkim wobec takich księżniczek strojnych, jak np. Ostenda lub Heringsdorf. Ale ten kopciuszek posiada już cały szereg wil i pensyonatów, doskonałe restauracye, park urządzony przez pianistów paryskich i oświetlony elektrycznie, łazienki do ciepłych kąpiei solankowych, mułowych i z mielonej trawy morskiej, dwie orkiestry, teatry amatorskie, czytelnie, place do krokieta, tenisa, gimnastyki dla dzicci, kołobiegu i t. d. Ulubioną rozrywką jest także zbieranie bursztynu, który fala wraz z trawą morską na brzeg wyrzuca.

Największą przeszkodą w rozwoju Połęgi jest brak stacyi kolejowej na miejscu i konieczność posługiwania się na kilkomiłowej przestrzeni powozami i dyliżansami, ale dzięki staraniom ks. Michała Ogińskiego niezadługo już świst lokomotywy rozlegać się będzie na wybrzeżu połęckim; tymczasem zaś kursują między Połęgą a Prekulnami omnibusy, które za 2 — 3 ruble przewożą gości od stacyi nad morze. Niebawem też zakład otworzy w Warszawie kantor informacyjny, który bezinteresownie udzielać będzie wskazówek praktycznych, i pośredniczyć przy wynajmie mieszkań.

Tętni zatem ruch w całej pełni, i Połęga już dzisiaj może bez trwogi wyczekiwać jutra. Wiem oczywiście, że znajdują się zawsze malkontenci, którzy zaczęli porównywać rozwijające się dopiero uzdrowisko z rozkwitłą już w pełni Ostendą i skarżyć się na nudy, na brak komfortu i tym podobne dolegliwości. Tych

Żądać prosimy słynnej **Podbipięty** dla **Diabetyków**, najlepszej i najzdrowszej wódki na świecie niesłodzonej z Fabryki wódek w Tenczynku stacya Krzeszowice **WIŚNIEWSKI & MARCZYNSKI.**

naturalnie nie namawiam wcale, aby lato spędzali w Poładze. Kto ma pugilares wypchany tęczówkami, kto pragnie wystawy świetnych tualet i brylantów, szafu zabawy, szyku wykwiutnego, uczt lukulusowych, klubów bakaratowych, pochodów kostumowych, wspianych koncertów, strzelania do gołębi, wyścigów i t. d., ten niechaj sobie z Bogiem jedzie nad morze belgijskie! Ale komu wystarcza tak zwany po niemiecku *Familienbad*, kto liczyć się musi z groszem, kto tęskni do ciszy sielskiej, kto naprawdę chce wypocząć, komu wystarczą skromne rozrywki, zdrowa, tania, gospodarska kuchnia, nieco muzyki, tańców, tennis, i morze przepyszne, i zapachy lasów, i gra fali, i połów bursztynu, ten niechaj w tym roku jedzie do Połagi, a przekonany jestem, że w roku następnym znowu tam powróci.

Prawda! ta jazda dyliżansami jest trochę niemiłą, ale przecież do niedawna jeszcze jeździliśmy od Chabówki do Zakopanego na furce góralskiej, i jakoś ludziska się nie zrażali i gromadzili się tłumnie w cudnej dolinie tatrzańskiej. Czemuż więc specjalnie, gdy chodzi o Poagę, krzywić się i grymasić? Warto się trochę pomęczyć, aby potem pełną piersią wdychać morskie powietrze, pływać się w falach cudnych i czuć swojską atmosferę, język rodzinny, zyczliwe dusze wokół. To mianowicie dla ludzi chorych ma znaczenie większe, niż „wygody“ copenkie, zaprawione piotnem hakatyizmu.

III.

Streszczenia, sprawozdania, korespondencje.

Towarzystwo Tatrzańskie. W sprawozdaniu za rok ubiegły podnosi zarząd Towarzystwa pomysłny wyrok sądu rozjemczego w sprawie Morskiego Oka i ukończeniu wspianej drogi do Morskiego Oka przez Jaszczurówkę, Łysą polanę około wodospadów Mickiewicza. Wydział zaznacza poczynione zabiegi o przedłużeniu drogi przy Morskiem Oku poniżej terazniejszego schroniska w kierunku ku Zabiemu; dalej starania o wybudowanie mostu nad Rybim Potokiem i wyznaczenie za tym potokiem przestrzeni 400 kwadr. metr. dla woźniców. Do prośby tej w zasadzie przychylił się Wydział krajowy z zastrzeżeniem, że strony inte-

resowane przyczynią się do kosztów budowy drogi, a przedewszystkiem dostarczą bezpłatnie gruntu.

Wydział zwraca również uwagę na zabiegi około wybudowania nowego hotelu przy Morskiem Oku. Na podstawie rozpisanego konkursu przyznano nagrody czterem projektom budynku. Idzie obecnie o fundusze. Wydział rozporządza kwotą, wystarczającą na budowę obszerniejszego hotelu według któregośkolwiek nagromadzonego projektu. O uzyskanie większego funduszu w sejmie krajowym poczynił wydział jeszcze w ubiegłym roku starania; zwrócił się także w lutym b. r. z prośbą do marszałka krajowego o zwołanie przed najbliższą sesją sejmową ankiety, któraaby zaradziła naglącej potrzebie.

Wykonując uchwałę walnego zgromadzenia z roku poprzedniego, wydział wybudował w Zakopanem własny dom, na podstawie planów i kosztorysów, zatwierdzonych przez zgromadzenie. Dom w roku bieżącym oddany będzie do użytku członków Towarzystwa.

Wspomina wreszcie wydział o bieżącej w toku organizacji sekcji turystycznej, o podjętem wydaniu nowej mapy Tatr, o sprawie budowy mostu na Białce, oraz wylicza dokonane w roku zeszłym w Tatrach roboty.

Wykonano mianowicie nowe ścieżki: 1) z przełęczą „pod Karbem“ między Małym a Wielkim Ko-

ścielcem nad kotłinią pod Pośrednią Turnią ku ścieżce od Zielonego Stawu na przełęcz Swinnicy; 2) w dolinie Pięciu Stawów ścieżkę, wiodącą od zwykłego szlaku do ścieżki dawniejszej w połowie wysokości na Kozi Wierch. Poprawiono dawniejsze ścieżki: 1) od Zielonego Stawu na szczyt Swinnicy; 2) brzegiem wschodnim od Czarnego Stawu Gąsienicowego do Zmarzłego, a stamtąd do pierwszych klamer na Zawracie; 3) na Kozi Wierch; 4) z Koziego Wierchu ku Zmarzłemu, źlebem, w którym dano kilka łańcuchów i klamer; 5) na Krzyżne i Wołoszyn z doliny Pańszczycy; 6) z przełęczą nad Piekiełkiem na szczyt Giewontu do samego krzyża; 7) ścieżkę przy Siklawie, gdzie poprawiono schody; 8) ścieżkę na Szpiglasach. Naprawiono altany: 1) uszkodzoną skutkiem lawiny pod Miedzianem naprawiono i przeniesiono w inne miejsce; 2) altanę nad Morskiem Okiem uszkodzoną w zimie przez zerwanie dachu naprawiono tymczasowo; należyta naprawa nastąpi w wiosnę. Wreszcie nowych ławek umieszczono 66, a mianowicie w dolinie Białego 11, w dolinie ku Dziurze 3, na drodze z Białego do Strążysk 8, w Strążyskach 15, na dro-

Projekt pomnika A. Mickiewicza w Krynicy.
(według pomysłu A. Popiela)

KEFIR

Mleko dla niemowląt

Analizy pokarmów,

wody, powietrza itp.

Zakład Kefirowy i Pracownia Hygieniczna

¹⁰Mag. **K. Życkiego**

Warszawa Chmielna 15.

Ciechocinek.

dze ze Strażysk do Małotałki 12, w Małotałce 12, a w dolinie za Bramką 4. Nowy most zbudowano przy wyznim Wodogrzmocie.

Na walnem zgromadzeniu Towarzystwa, odbytem dnia 26 kwietnia br., zaznaczył dr. Bednarski, referent sprawy budowy nowego hotelu przy Morskiem Oku, że wybudowanie całego hotelu według nagromadzonego projektu p. Mączyńskiego, kosztowałoby 100.000 k. Wydział nie rozporządza na razie tak znaczną kwotą i dlatego postanowił przedewszystkiem przystąpić do budowy jednej połowy kosztem około 50.000 kor., gdyż tę kwotę hędzie mógł zebrać do sierpnia b. r. Obecnie wydział posiada 10.000 k., a na hipotekę nowego domu klubowego w Zakopanem zamiera zaciągnąć pożyczkę 40.000 kor., razem więc będzie rozporządzał kwotą 50.000 k. Budowę połowy hotelu możnaby rozpocząć w bieżącym roku.

Po ożywionej dyskusyi uchwaliło zgromadzenie odroczyć na 4 tygodnie ostateczną w tej mierze uchwałę, polecając wydziałowi dalsze jeszcze rozpatrzenie sprawy pod względem finansowym i takiego wykonania budowy, któreby pozwoliło przeprowadzić postawienie całego hotelu. Przekazano też wydziałowi do rozpatrzenia poczynione przez mowców wnioski.

Zebrańie zatwierdziło dalej utworzenie nowej sekcji turystycznej przy Towarzystwie Tatrzańskiem i przyjęło do wiadomości osobny dla tej sekcji statut.

Rozpoczęła się obszerna dyskusya nad preliminarzem budżetu Towarzystwa na rok 1903. Dochody uchwalono w kwocie 18.535 kor.; w tej samej wysokości rozehody.

Wydziałowi przekazano do rozpatrzenia kilka rezolucyj, między niemi rezolucye: 1) o uporządkowanie drogi koło Morskiego Oka, tak, aby turyści pieszo okrążyć je mogli i oglądać ze wszystkich punktów jego piękności; 2) o utworzenie stałego urzędnika, któryby pełnił obowiązki sekretarza, a w lecie także obowiązki gospodarza w domu klubowym w Zakopanem; 3) o wniesienie petycji do sejmu o powiększenie krajowej subwencji; 4) o powiększenie dochodów Towarzystwa za pomocą organizacyi własnego biura przewodników.

Wydział zdrojowisk w Tow. higienicznem warszaw. odbył dnia 21 maja posiedzenie, na którem komisya złożona z drów Dobrzyckiego, Nenckiego i Milicera przedłożyła opinię o źródle, czyli o studni na Woli przy zbiegu ul. Wolskiej z Kościelną, która zdawała się zdradzać własności mineralne i lecznicze.

Wspomniani badacze znaleźli wprawdzie, że woda owa zawiera w sobie znaczne ilości wapna w postaci siarczanów, wszakże zawiera też i ciała organiczne, które owe siarczany rozkładają, wytwarzając siarkowodór.

Ilości tych związków organicznych, ilości siarkowodorów, warstwy, przez jakie woda przechodząc zasilana jest częściami wapiennymi, stałość i trwałość własności tej wody pozostają niewiadome.

Chcąc dokonać badań ściślejszych, należałoby studnię gruntownie oczyścić, źródło samo według zasad techniki balneologicznej ująć, a następnie przeprowadzić studia geologiczne i chemiczne.

Wymagałoby to znacznych nakładów i wobec

wątpliwości wyników wydział nie zachęca właściciela źródła do tych nakładów i pozostawia jego osobistej przedsiębiorczości i uznaniu podjęcie tak poważnego ryzyka.

Nadzieje więc Buska lub Solca pod Warszawą, o 20 minut drogi tramwajem, zostały mocno zakwestyonowane, a przynajmniej odroczone.

Oprócz tego przedmiotu na posiedzeniu tem wrócono do sprawy wycieczek. Dr. Rembéliński odczytał jeszcze raz regulamin, który przyjęto, jako już zresztą doświadczony przy wycieczkach poprzednich do Grodziska i Nałęczowa. Regulamin postanowiono przesłać radzie do zatwierdzenia.

Na podstawie tego regulaminu wydział skorzysta w końcu czerwca z zaproszenia dra Birenweiga do zwiedzenia Inowłada.

Zorganizowaniem wycieczki, która prawdopodobnie byłaby dwudniowa, w dwa święta 28 i 29-go czerwca, zajmie się dr. Rembéliński.

Zamiar zwiedzenia Buska został odłożony z powodu, iż dyrekcya zakładu nie odpowiedziała dotychczas na zrobione propozycye.

IV. Wiadomości bieżące.

Redakcya prosi uprzejmie Pp. Lekarzy zdrojowych i Szanowne Zarządy zdrojowe o udzielanie jej wiadomości, dotyczących spraw zdrojowisk i frekwencyi pod adresem: Dr. Z. Wąsowicz Krynica.

Pensjonat letni otwarto w Bronowicach pod Kłakowem w obszernej willi, zbudowanej w środku starego, czteromorgowego ogrodu. Jest to nowość u nas, która może przynieść wielką wygodę dla osób, pragnących spędzić miesiące letnie na świeżem powietrzu, a chcących uniknąć kłopotliwego prowadzenia gospodarstwa. Inne miasta, zwłaszcza Warszawa, posiadają bardzo wiele takich pensyonatów, które prosperują nader pomyślnie. Także pensjonat bronowicki posiada wszelkie warunki powodzenia.

Obrona pożarna w zdrojowiskach i uzdrowiskach. Krajowe zdrojowiska i uzdrowiska nie mają należytej obrony pożarnej, nie posiadają dobrze funkcyonujących straży pożarnych. Tu, gdzie obrona ta powinna być wprost znakomitą, znajdujemy zaledwie jej ślady, a niektóre znaczne zdrojowiska i uzdrowiska jak np. Swoszowice, Truskawiec, Dora i Jaremce zupełnie żadnej obrony pożarnej nie posiadają. Według opinii krajowego związku ochotniczych straży pożarnych, stan ten trwa z tego powodu, że u nas w kraju nie istnieje ustawowy przymus względem obowiązku utrzymania staży pożarnych w takich zakładach, a liczne wezwania i upomnienia ze strony Wydziału krajowego nie odnoszą skutku. Krajowy związek strażacki chcąc złemu zaradzić odniósł się do Wydziału krajowego z projektem ustawy, nakładając obowiązek utrzymywania straży pożarnej zawodowej w każdym zdrojowisku i uzdrowisku, oddanem na podstawie

Puderkłozety gabinetowe i ustępowe patent 14264. Proszek do kłozetów warunkujący bezwonnosc. Papier kłozetowy w rolkach i do dystrybutorów. Wojłok roślinny do budowy jako izolacya, tłumik i lekkie wypełnienie międzystropowe (metr 110 kilg) oraz ochrona od wilgoci i tejeż skutków. - - Kapiel borowinowa taka jak ongi Maryenbadzka, gdy mech, torfowiec nie storflał i żył jeszcze jako roślina, której komórki działały oczyszczająco na pory naszej skóry. Kataplazma idealna niespożyta, wiążąca wodę i ciepłik niezrównanie.

Kantor „Otwock”
Warszawa, plac Teatralny II.

ustawy z dnia 4 listopada 1891 dz. u. kr. nr. 80 do publicznego użytku. Straż ta powinna utrzymywać ścisłe pogotowie pożarne, gotowe każdej chwili do akcji, do szybkiego ratunku.

Z Wisły na Śląsku donoszą: Hotel, pozostający dotąd w rękach niemieckich Fuldy z Cieszyna, nabyli w kwietniu b. r. pp. Bohdanostwo Hoffowie, stale, jak wiadomo, zamieszkujący w Wisle, za sumę 48.000 koron. O nabywie tego hotelu traktował niemiecki „Beskiden Verein“, ale — na szczęście — wymknęła mu się sposobność umocnienia jeszcze jednego posterunku niemieczyzny na Śląsku, w polskich Beskidach. Hotel wiślański, który dotąd nosił nazwę „Luisenhoff“, odtąd nazywać się będzie „Hotel Piast“.

Towarzystwo akcyjne kolonii zdrowotnej dla słabowitych dzieci w Brzegach w Król. Pol-skim. Ministerjum zawiadomiło doktorów: H. Dobrzyckiego, J. Kosińskiego i Przybrowskiego, iż ustawa Towarzystwa dnia 18 z. m. uzyskała Najwyższe zatwierdzenie. Wskutek tego założyciele niezwłocznie rozpoczynają swoją działalność i przedstawiają szczegółowy projekt przyszłej instytucji na zebraniu zaproszonych lekarzy, mającym się odbyć w domu prof. Kosińskiego.

Krynica, pismo tygodniowe, wydawane przez komisję zdrojową pod redakcją sekretarza namiestnictwa p. A. Mravinsicsa, obok listy gości umieszcza spory zapas wiadomości miejscowych i liczne informacje tak potrzebne i pożyteczne przejeźdnym. Pierwsze dwa numery tego pisma pozwalają rokować nadzieję, że „Krynica“ stanie się pożytecznym czynnikiem informacyjnym dla wszystkich interesujących się z jakiegobądź powodu naszym największym zdrojowiskiem. (Z. W.)

Komitet kolonij letnich w Warszawie rozpoczął zwykłą kampanię letnią, i pomimo chłodu, wysłały już dwie partje dzieci.

W ubiegły poniedziałek wyjechało koleją petersburską 120 chłopców żydowskich do kolonii w Michałowce, pod Małkinią i we wtorek 70 dziewcząt do Ciechocinka.

Kolonia Michałowka jest trzecią z kolei kolonią własną, ukończona i oddana do użytku została w r. z.; kolonia pod każdym względem urządzona jest wzorowo.

20 maja o g. 4 p. p. wyjeżdża 90-ciu chłopców chrześcijan do Grzegorzewa pod Tłuszczem.

Dalsze wyjazdy pierwszych sezonów następować będą jeden po drugim.

Kossów. (Zakład dra Tarnawskiego). Tutejszy za-

kład dra Tarnawskiego, cieszący się najlepszą sławą, ma zamiar przesiedlić się do Rumunii. A powodem tego... fiskalizm. Nałożono bowiem na zakład przede-wszystkiem podatek niebywały, bez względu na to, iż dochodu, jaki zakład daje, nie można obliczyć wedle liczby osób, używających tam kuracyi. Wielu bowiem leczy się za zmniejszoną takszą. Na domiar — ponieważ dr. Tarnawski potrzebuje do potraw mącznych soku jabłecznego i produkuje go z owoców własnych, jakie rodzi sad przy zakładzie, tedy produkcję tę obłożono akcyzą, przy akompaniamencie szyskan przeróżnych we formie rewizyj uocnych i dziennych, przesłuchiwań, śledztwa i t. p. Dotąd uciekały z Galicyi przed śrubą podatkową już fabryki do Wę-gier, na Śląsk — teraz nawet zakłady dla ratowania zdrowia nie mogą już wytrzymać tej śruby.

Dwie wycieczki.

W najbliższym czasie przybyć ma do Krakowa czeski chór z Pra-gi, który po produkcjach w Krakowie w miesiącu czerwcu, uda się do polskich zdrojowisk, by zapoznać naszą publiczność z czeskimi pieśniami. — Z góry zapewnić można, że czeski chór znajdzie wszędzie najlepsze przyjęcie. Osobno wybiera się z Krakowa do Pra-gi, wycieczka uczniów szkół śre-dnich. Pan Hofman,

Zdrój „Jozefka“ w Krynicy.

właściciel handlu granatów i kamieni czeskich w Sukiennicach, zajął się bardzo żywo ułatwieniami dla zamierzonej wycieczki polskiej młodzieży i zapewnieniem dla niej pomieszczenia w Pradze.

Pływające sanatorium. W czasopiśmie „Tuberculosis“ omawiają lekarze Michael i Maurer korzyść, jaką przynoszą piersiowo chorym podróże morskie. Zwykle okręty nie odpowiadają jednak zdrowotności chorych. Parostatki są niestosowne z powodu wielkiej ilości dymu, huku maszyn, zapachów tłuszczu; zwykle żaglowce również nie są zastosowane dla takich chorych. Z tego powodu obaj lekarze zajęli się pomysłem utworzenia pływającego sanatorium. Po obszernych studyach wypracował jeden z fachowców projekt na odpowiedni żaglowiec z maszyneryą. Szczególnie zajęto się pytaniem, jaki klimat byłby najodpowiedniejszym. Zasięgnięto zdania marynarzy i zgodzono się, że północno-wschodni passat przedstawia najlepsze warunki. Wyspy kanaryjskie o każdej porze roku leżą w tym szlaku, byłyby więc punktem rozpoczęcia podróży żaglowej, trwającej około 2—4 tygodni. Klimat północno-wschodniego passatu posiada wszystkie korzyści klimatu morskiego. Temperatura w dzień i w nocy jest prawie równomierna. Nawet upałów, dochodzących w lipcu do 25 stopni

Magazyn Mód St. Zamoyskiej poleca **kapelusze** damskie na każdy sezon. **Modele paryskie.**

w Krakowie, Sukiennice 19-

Cels., prawie się nie odczuwa, gdyż północno-wschodni wiatr chłodzi temperaturę. Wilgoć powietrza nie podlega prawie żadnym zmianom; powietrze z małymi wyjątkami zawsze pogodne.

Nowy środek przeciw gruźlicy. W Paryżu zbierają pieniądze na sanatorya, a wśród tych sanatoryów, najważniejszym niezawodnie będzie to, w którym leczyć będą nową metodą, wynalezioną przez lekarza-chemika p. *Schiffmana*. Badacz ten od pięciu lat pracuje nad udoskonaleniem swego „eliksiru“, który już jest stosowany z powodzeniem w szpitalu w *Villepeude*, uzyskał świetne wyniki z doświadczenia kilku znakomitych lekarzy, używających go z dobrym skutkiem dla swoich chorych prywatnych. *Schiffman* zachowuje sekret składu chemicznego swego eliksiru, wiadomo wszelako, że wszystkie jego części są pochodzenia jedynie roślinnego. Lekarstwo nie leczy, zabijając bakterie tuberkuliczne, ale uodparnia organizm tak, że fagocytyzm naturalny zwalca szkodliwe mikroby. *Schiffman* otworzył wraz z kilku pierwszorzędnymi lekarzami kliniki na wielką skalę, zarówno w Paryżu, jak i na południu Francji.

Walka z gruźlicą. Dr. *Koerber*, jako kierownik ministerstwa spraw wewnętrznych, wydał już w lipcu ubiegłego roku rozporządzenie, w którym wezwał znowu namiestnictwa, ażeby wszelkimi siłami popierały „Towarzystwo pomocy dla chorych na płuca w austriackich królestwach i krajach“, które powstało w Wiedniu w styczniu b. r. i ma na celu zwalczanie gruźlicy wogóle, a także spieszenie z pomocą pieniężną dla chorych na gruźlicę. Otóż dr. *Koerber* we wspomnianym rozporządzeniu wezwał wszystkie namiestnictwa i rządy krajowe, ażeby poleciły popieranie Towarzystwa wiedeńskiego podwładnym władzom rządowym, a więc starostwom, a dalej radom szkolnym powiatowym i miejscowym, gminom dla chorych, rozmaitym korporacyom i t. d. Chodzi o pieniądze popieranie ze strony władz i korporacyj, tudzież o wpisywanie się na listę członków ze strony osób prywatnych. Uznajemy w zupełności działalność dra. *Koerbera* na polu zwalczania gruźlicy, ale sądzimy, że wobec zbyt wielkiej różnorodności stosunków, panujących w każdym kraju koronnym, konieczną jest decentralizacja tej akcyi. W każdym kraju powinny miejscowe czynniki ująć w swoje ręce zwalczanie gruźlicy przy pomocy wybitnej ze strony państwa i kraju.

Wydawca i za redakcyę odpowiedzialny **Z. Rosner.**
Z Drukarni Narodowej w Krakowie, Wiślna 9.

GŁOSY PUBLICZNOŚCI!

**Jedyna polska
PAROWA FABRYKA SZCZOTEK I PENDZLI
Inż. Baltazara Boguckiego
Zwierzyniec Półwie przy Krakowie.**
Wyrobia wszelki towar z tego zakresu.

CENNIKI OPLATNIE I DARMO.

Prosimy wszędzie żądać i zabierać na wszystkie wycieczki

Botanika

Wiśniowski i Marczyński Tenczynek — Krzeszowice.

NADESŁANE.

LECZNICA KOSMETYCZNA DRA L. LUSTRA W KRAKOWIE ULICA GRODZKA 35.

Radykalne usuwanie włosów z twarzy, brodawek itd. Leczenie wszelkich szpecących chorób skóry twarzy i ciała, pielęgnowanie cery twarzy, rąk i palców. Leczenie chorób włosów. Zapobieganie nadmiernemu poceniu rąk i nóg. Masaż twarzy elektryczny i pneumatyczny, elektroliza, tatuowanie, parówka twarzy, faradyzacja i t. d.
Plomby i korony porcelanowe, sztuczne zęby, wybielanie zębów, regulacja zębów i t. d.

Salvesol-Noris

pochłania nikotyne czyniąc ją zupełnie nieszkodliwą dla palącego papierosa, czego zwykła wata dokazać nigdy nie może

To najnowszy wynalazek i wyrób
FABRYKI WYROBÓW PAPIEROWYCH

„NORIS“

W. Bełdowskiego
Magistra farmacyi w Krakowie.

Żądajcie:

Tutek „Noris“ ze „Salvesolem“ -
Waty Salvesol-Noris w pakietach!

Do nabycia w trafikach i handlach.

Do nabycia w trafikach i handlach.

* Próbkę wysyłam darmo i opłatnie. *

Dom spedycyjny i komisowy H. Mendelsohn w Krakowie

założony w roku 1838.

FILIE: W BOGUMINIE (Oderberg), OŚWIĘCIMIU I SZCZAKOWEJ. -
Biuro spedycyjne c. k. uprzyw. kolei półn. ces. Ferdynanda. - - - -
Przedsiębiorstwo dowozowe c. k. kolei państwowych w Krakowie. - -
Komersyalny korespondent c. k. kolei państw. dla szlaków galicyjskich. -
Przewóz mebli w patent. wozach meblowych. - - - - Posyłki zbiorowe
pospieszne i ciężarowe. - - - - Oclenia przesyłek zagranicznych. - - -
Przesyłki międzynarodowe po cenach ryczałtowych.

zdrowotną, ziołową wódkę nagrodzoną na wystawie przez przyrodników i lekarzy najwyższą nagrodą „Wielkim złotym medalem“

K. TOMASZEWSKI

w Zakopanem
Krupówki I. 35

poleca:

- Porcelanę - - Szkło -
- Fajansy -- Majolikę -
- Lampy stojące, wiszące
- Bieliznę - Krawaty -
- Rękawiczki - Kalosze
- Przybory do szycia -
- Wyroby skórkowe -
- Przybory toaletowe -
- Herbatę rosyjską. -

Handel nasion & Zakład ogrodniczy
Szkółki: drzew owocowych, krzewów
ozdobnych i szpilkowych

Ludwik Freege, Kraków

Zakład: ul. Lubicz 30. Telefon 107.
filia: Sukiennice L. 15 i 16. Telef. 101

Towary pierwszorzędne! * * * Ceny niskie!

Specjalne połączenie handlowe z Rosją południową.

N. KATZNER

Biuro spedycyjne i komisowe
w Podwołoczyskach, Wołoczyskach, Brodach i Radziwiłowie.
Stałe taryfy przewozowe (Stawki) do Rosji
i z Rosji wraz z wszelkimi kosztami.

Najszybsza i najpewniejsza ekspedycja i fachowe ocenia.

Dzierżawca kamieniołomów w Ruzdwanach
i Nalużu (koło Trembowli)

poleca: płyty posadzkowe, klocki brukowe, nagrobki,
schody, cokle, piramidy itd. w jak najlepszym gatunku
i po najniższych cenach.

Wywóz kamieni do ostrzenia kos, wełny
drzewnej i desek na skrzynki do jaj.

ADRES: N. Katzner w Podwołoczyskach.

JÓZEF GORECKI

Telefon fabryki Nr. 277

magazynu Nr. 260.

Kraków, ul. św. Wawrzyńca 25.

Fabryka siatek, mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornament. kutych -

wykonywa wszelkie roboty ornamentalne, kute, konstrukcyjne, bubowlane i plecionki z drutu, **Drutowe kraty do ogrodzenia** ogrodów, lasów, podworców, zwierzyńców i t. p. - - **Siatki do przesypywania piasku i ochronne do okien, łózka żelazne** zwykle i angielskie, z materacami sprężynowymi, oraz **wkłady sprężynowe** do łóżek drewnianych. - Ceny przystępne kosztorysowe. Termin ściśle zachowany. Adres telegramów: **Gorecki.** - - - Telefonu Nr. 277. - - -

Cenniki na żądanie darmo i opłatnie.

Biuro i magazyn gotowych wyrobów otwarty dla wygody Szanownych odbiorców znajduje się w Rynku Nr. 6, pierwsze piętro.

EMIL FINDER

KRAKÓW, UL. ZIELONA 7.

Handel towarów kolonialnych, delikatesów i win. Skład Rumu, Araku, Koniaku i Porteru angielskiego.

Herbaty oryginalne rosyjskie.

Piwo pilzneńskie

z Browaru mieszczańskiego marki B. B.

Piwo Bawarskie z beczki i we fiaskach.

Owoce południowe.

Kuchnia wyborna.

Pierwsze konces. przez c. k. Namieśtnictwo

Biuro mamek Julii Bojanowskiej

w Krakowie, przy ul. Floryańskiej L. 13. 10

B. MÜLSZTEIN

w Krakowie

Stradom 27

Pierwsza zachodnio-galicyska

Fabryka korków do fiasek i beczek

Jakoteż korków wszelkiego rodzaju.

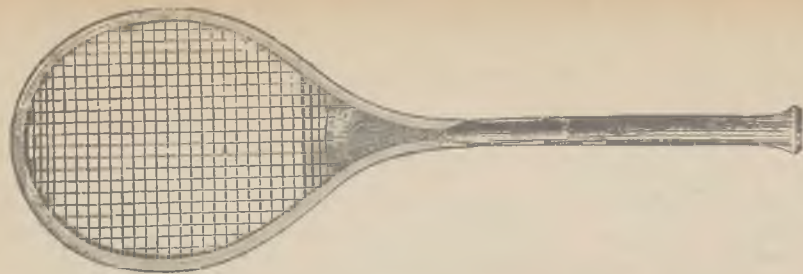
Specjalne korki dla wód mineralnych - Skład kapsli metalowych do fiasek oraz maszyn do korkowania i kapslowania.

Z. SIEMEK

Magazyn i pracownia Ubiorów męskich

w Krakowie, ul. Mikołajska I. 26

posiada na składzie towary pierwszorzędnych fabryk angielskich i francuskich na każdy sezon
Wykonywa wszelkie obstalunki z wszelką skrupulatnością wystudowanym krojem.

Reim i Spółka

Kraków
Rynek 37 Linia A-B.

polecają wszelkiego rodzaju artykuły sportowe jakoto: Krokiety, Lawn-Tennis, Kęgle i kule do tychże, Piłki, Siłomierze sprężynowe, „Sandow“ i „Whitely“, Hamaki, Gry towarzyskie, Nowa gra „Salta“. Huśtawki ogrodowe.

Przybory do rybołówstwa w wielkim wyborze.

Perfumy we flakonach i na wagę. Wodę kolońską prawdziwą i krajową. — Mydła z fabryk „Tlen“ we Lwowie i Fr. Pulsa w Warszawie, oraz inne krajowe i zagraniczne. — Pudry, Wody toaletowe, Szczotki, Grzebienie, Proszki i pasty do zębów, wszelkiego rodzaju artykuły toaletowe.

Farby i wszelakie przybory do malowań artystycznych. Necesery, Flaszki i kubki do podróże. Miednice i Wanny gumowe, Poduszki gumowe, Płaszczki nieprzemakalne, Kalosze rosyjskie i amerykańskie.

FLASZKI

na wodę mineralną — poleca

MAX MÜHLIG

Cieplice w Czechach.

Fabryka szkła: Cieplice w Czechach. - Świadectwa najwybitniejszych zdrojowisk!

10

Zakład artystyczno-graficzny

„AURORA“

wykonywa wszelkiego rodzaju klisze do ilustracji, cenników, druków, firm i t. p.
KRAKÓW, KARMELICKA 15.

Przeszło od 50 lat istniejąca

WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK E. i A. GUMPLOWICZÓW
- - Kraków, Braeka 5. - - Sprowadziła na b. sezon wszelkie nowości z literatury belletrystycznej i naukowej w 4 językach.
Katalogi z warunkami abonamentu gratis i franco.

10

Najdogodniejszy Abonament wszystkich pism!!

Sprzedż pojedynczych numerów

pism polskich, niemieckich i francuskich, broszurek, kartek widokowych, rozkładów jazdy, kalendarzy i t. d.

Prenumerata wielu pism z pierwszej i z drugiej ręki po cenach niższych.

Zbiorowe wypożyczenie pism
na wzór zagraniczny.

Przyjmuje się ogłoszenia do wszystkich pism.

Lokal Agencji otwarty od godz. 6 rano do 9 wieczór.

Główna Agencja dzienników i ogłoszeń
Józefa Hopcasa i Antoniny Salomonowej

Kraków, plac Murzański 2.

Syrup Hypophosphit comp. Dr. Egger

zawiera w jednej łyżeczce: żelaza 0-05, wapnia 0-10, potasu 0-06, sodu 0-06, chininy 0-005 i strychniny 0-00005, sole kwasu fosforowego i odpowiednio do farmakopei Unit. St.

S. Hypophosphit comp. Dr. Egger jest dzielnym środkiem w przypadkach:

niedokrewności, neurastenii, rozmaitych schorzeniach narz. nerwowego, w krzywicy, zółtach, jest nieocenionem tonikiem dla ozdrowieńców; bywa też podawany w pierwszorzędnym klinikach, jak w klinice Rady dworu prof. Krafft-Ebinga, prof. Felsereichera, prof. Fingera, prof. Mračka, prof. Jendrasika, prof. Rosthorna i t. d.

Cena za jedną 500-gram. flaszkę 4 kor. 80 h.; za 250-gr. 2 kor. 40 h.

Główny skład: dla Galicji wschodniej w aptece Piotra Mikołajskiego w Krakowie; dla Galicji zachodniej w aptece Konstantego Wiszniowskiego w Krakowie.

Główny skład i wyrób:

Apteka „Reichspalatin“
Budapeszt, VI, Waitzner Boulevard 17.

F. LORD — BIURO — TECHNICZNE

Kraków, Floryańska 55. Telefon nr. 230

Wszelkie przybory do gorzelni, browarów, tartaków, młynów i wszelkich innych zakładów gospodarczo - przemysłowych.

Smary, oliwy oryginalne rosyjskie, pasy do maszyn, płyty i sznury gumowe, szlauchy gumowe i parzane, rury i wentyle parowe i wodne, gaza jedwabna oryginalna szwajcarska, kamienie i walce młyńskie, piły i cyrkularki angielskie, toczki szmirglowe itp.

Wszelkie przybory do wodociągów, łazienki, closetsy.

MOTORY PAROWE
Hoffmeister i Ska.

Instalacja elektr. oświetlenia.

Skład dotyczący materiałów i przyborów. Projekt i kosztor. darmo

Dr. S. Bulikowski

ordynować będzie tak, jak poprzednio podczas sezonu letniego (od 1 maja do końca września)

w **Gleichenbergu** willa **Höfflinger IV.**

Dr. KRETZ

Specjalista chorób gardła i płuc - - ordynuje jak lat ubiegłych

10

w **Szczawnicy.**

Dr. Ksawery Gorski

lekarz zakładowy w Szczawnicy
dawna kancelarya Zarządu: **Plac Dietla.** 10

DR. JAN REGIEC

ORDYNUJE JAK LAT POPRZEDNICH OD 20-GO MAJA

W RYMANOWIE

WILLA »POD KOŚCIUSZKĄ« - (UTRZYMUJE PENSYONAT).

DR. ZANIETOWSKI

b. asystent Uniw. Jagiell., lekarz Terapii
radcy H. Ebersa nad Adryatykiem,
przez sezon letni obejmuje kierownictwo roz-
szerzonego Zakładu wodoleczniczego

w **Jaśkowicach pod Krakowem.**

Dr. Tymoteusz Piotrowski

ordynuje w roku bieżącym jako lekarz zdrojowy

w **Żegiestowie.**

Dr. JAN OZGA

ordynuje jak w zeszłym roku tak i w bieżącym jako
lekarz zdrojowy

w **Wysowie.** 10

Dr. Franciszek Dobija

były długoletni lekarz w Boguminie na Szląsku austr.
ordynuje w bieżącym sezonie w **MARIENBADZIE**
„Haus Regenzburg“, naprz. Kreuzbrunn Columnade.

Lekarz chorób kobiecych

Dr Stanisław Lewicki

ordynuje od 1-go czerwca

w **Krynicy**, willa „Białej Róży“.

Dr. W. HARAJEWICZ

ordynuje od 1 maja do 30 września

w **Marjenbadzie**, willa „Wahnfried“.

Dr. Zenon Pelczar

długoletni I. lekarz zakładowy

ordynuje jak lat poprzednich od dnia 15 maja

w **Truskawcu** (willa Zofia.)

Dr. Zygm. Wąsowicz

ordynuje jak w latach ubiegłych
od 16 maja do końca września br.

w **Krynicy**

(„Dom pod Orłem“ naprzeciw Domu Zdrojowego).

Dr. Rudolf Hammerschlag

ordynuje jak lat ubiegłych

w **Szczawnicy.**

DR. TADEUSZ PRASCHIL

b. asystent Uniw. Lwowskiego i długo-
letni sekund. Szpit. powsz. we Lwowie

ordynuje jak corocznie w sez. kąpielowym
- - (od 15 maja do 30 września) - - b. r.

w **Truskawcu.**

Dr. St. Benedykt Kwiatkowski

były I. Asyst. kliniki chorób wewn. Uniw. Jagiel.

ordynuje od 15 maja b. r.

10

w **Maryenbadzie** (»Stadt Hamburg«).

Francensbad

Nowe wskazanie: choroby serca.

Kaiserstrasse, „Goldener Brunnen“

Dr. Leopold Steinsberg.

Salvesol-Noris

pochłania nikotyne, czyniąc ją zupełnie nieszkodliwą dla palącego papierosa, czego zwykła wata dokazać nigdy nie może

To najnowszy wynalazek i wyrób
FABRYKI WYROBÓW PAPIEROWYCH

„NORIS“

W. Bełdowskiego
Magistra farmacyi w Krakowie.

Żądajcie:

Tutek „Noris“ ze „Salvesolem“ -
Waty Salvesol-Noris w pakietach!

* Próbkę wysyłam darmo i opłatnie. *

Do nabycia w trafikach i handlach.

Do nabycia w trafikach i handlach.

DOM ZDROWIA DLA UMYSŁOWO CHORYCH

Dra Karola Żuławskiego

w Krakowie, ulica Długa L. 82, Telefon 159.

Przyjmuje osoby dotknięte chorobą umysłową, alkoholistów, morfinistów, jakoteż osoby dotknięte wszelkiego rodzaju nerwicami, połączonemi ze zбочeniem umysłu.

Leczenie odpowiednio do postępów nauki, hydro- i elektroterapia w miarę potrzeby

Dom zdrowia istniejący od 12 lat, urządzony z komfortem. nie ustępuje w niczem pierwszorzędnym zakładom zagranicznym.

Staranna opieka lekarska, wszelkie wygody i towarzyskie życie wśród rodziny są zapewnione.

Ceny wraz z opieką lekarską i zupełnem utrzymaniem od 5 do 10 złr. dziennie, stosownie do umowy i do wymagania.

Właściciel Zakładu przesyła na żądanie program, jakoteż udziela wyjaśnień ustnych lub pisemnych.

Prof. Dr. K. Żuławski
kierownik Zakładu.

Dr. Stanisław Jankowski
lekarz Zakładowy.

W Szczawnicy od 20 maja Główna RESTAURACYA

połączona z Cukiernią i Kawiarnią wydaje podczas sezonu Obiady w abonamencie lub według karty po cenach nader przystępnych. — Piwnica zaopatrzona w wyborowe i wystale wina węgierskie, austriackie i francuskie, w koniak i malagę kuracyjną. Piwo okocimskie i porter angielski. — Pokoje do wynajęcia w wylach pod Palmą, Polem i pod Magdaleną.

Jako spadkobierca po śp. Ojcu moim tej 25 lat w zakładzie istniejącej firmy, polecam się łaskawym względem P. T. Publiczności.

Józef Olexy

Dzierżawca Hotelu Krakowskiego w Tarnowie.

S. Semmel w Szczawnicy

Zakład górny, Bazar Nr. 2 i 3

poleca swój Handel Galanteryjny zaopatrzone w Wyroby krajowe, tyrolskie i włoskie. rzeźbione i z drzewa oliwkowego. Wyroby skórne: pularesy, portmonetki, paski, torebki podróżne itd. Laski spacerowe, toporki, stalowe i drewniane. Wyroby koszykarskie, kosze podróżne, walizki itd. Przybory toaletowe, krajowe i zagraniczne perfumy, woda kolońska, mydła, pudry, szczotki, grzebienie itd.

Zabawki dziecinne, lalki w różnych wielkościach, gry towarzyskie, kroszki itd. Skład naczyń kuchennych, szkła i porcelany

Na głównym deptaku.

Skład specjalnych tytoni i cygar. Tutki cygaretkowe Herliczki, Bełdowskiego i wiele innych gatunków. Wszelkie przybory do pałenia. Agencya gazet, sprzedaż pojedynczych egzemplarzy, prenumerata tygodniowa i miesięczna na czasopisma polskie i niemieckie, krajowe i zagraniczne.

PRZYBORY DO PISANIA.

Karty korespondencyjne z widokami w kilkudziesięciu gatunkach własnego nakładu.

ALBUMY z widokami Szczawnicy i Plenin.

Pierwsze konces. przez c. k. Namleśtnictwo

Biuro mamek Julii Bojanowskiej

w Krakowie, przy ul. Floryańskiej L. 13. 10

Kawa Zdrowia

wyrobu Waśrlewskiego, b. prof. nauk przyrodniczych i Łuczki, aptekarza w Podgórzu

zastępuje w zupełności zwykłą kawę ziarnistą, a nie zawierając kofeiny działającej tak szkodliwie na organizm ludzki, nadaje się szczególnie do użytku osób słabych, rekonwalescentów i dzieci.

Smaczna, pożywna i tenia powinna znaleźć zastosowanie w każdym oszczędnym i dbającym o swe zdrowie domu.

Bardzo pochlebne orzeczenia Wnych Panów lekarzy, wydane z powodu chemicznego badania tej kawy, zalecają ją szczególnie dla jej wysokiej wartości pożywnej.

Za 5 ct. można się o jej wybornym smaku przekonać, a kto do niej przywyknie, innej pić nie zechce.

Do nabycia we wszystkich handlach i drogueryach w próbnym torebkach po 5 ct. (10 hal.) oraz w paczkach 1/4 kilowych po 18 ct. (36 hal.) i 1/2 kilowych po 35 ct. (70 hal.)

Waśniewski, Łuczko i Sp.,

Fabryka „Kawy Zdrowia“ w Podgórzu.

ZAKŁAD LECZNICZY — Dra Mieczysława Nartowskiego

Specjaliści chorób nerwowych i umysłowych

Hydro- i Elektroterapia: Kąpiele w świetle elektrycznym, kąpiele wodo-elektryczne, wanny, natryski, mięsienie, Roentgenografia itp. 10

Telefon Nr. 359. — Znajduje się obecnie przy ul. św. Anny l. 2. — Telefon Nr. 359.